

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

Posudek na bakalářskou práci Ondřeje Drobníka

na téma

Gallizismen im Deutschen: eine korpusbasierte Recherche (2020, 96 stran; z toho 40 stran příloh)

Předkládaná bakalářská práce Bc. Ondřeje Drobníka je třetí verzí této práce, kterou předkládá k obhajobě. Předchozí verze (pod názvy *Gallizismen im Deutschen: eine korpusbasierte Forschung*, obhajoba 17. 6. 2019; a *Rechtschreibung der Gallizismen im Deutschen*, obhajoba 2. 9. 2019) nebyly obhájeny.

Současná podoba práce svědčí na první pohled o snaze autora upravit práci v duchu návrhů a kritiky zmíněných v posudcích předchozích verzí práce.

Práce je tradičně členěna na úvod, teoretickou, metodologickou, empirickou část a závěr. V úvodu autor nastiňuje obsah své práce v základních krocích a zmiňuje cíl, kterým je popis, kvantifikace a klasifikace pravopisu galicizmů v němčině, která se může stát uživateli praktickým průvodcem při psaní galicizmů v němčině. Zde je namísto předeslat, že k tomuto cíli/poslání se autor v textu práce již dále nevrací a výsledkem tedy není žádný „manuál pro běžné uživatele“, jak by se z formulace úvodu práce dalo předpokládat.

V teoretické části práce autor usiluje o zakotvení tématu do širšího rámce. Východiskem se mu stává lexikologické pojetí přejímání cizích slov do druhého jazyka, zde konkrétně z francouzštiny do němčiny. Dále se věnuje definici galicizmů a podává i ucelenější přehled vlivu francouzštiny na němčinu. Na tyto kapitoly navazuje rozбором tématu pravopisu cizích slov v němčině a úžeji se pak také věnuje pravopisu galicizmů v němčině. Zde podává výčet nejběžnějších vokálních a konsonantních změn, které se galicizmů užívaných v němčině týkají. Vytváří tak smysluplnou kostru pro svou další práci. V závěru teoretické části tematizuje také problematiku normy a kodifikace, která je jistě relevantní vzhledem k metodologickému postupu, který autor zvolil (porovnání pravopisných variant zjištěných v korpusu DeReKo s vybranými slovníky).

V metodologické části práce autor seznamuje čtenáře s kritérii výběru zkoumaných galicizmů (zdroj a kritéria výběru), dále popisuje strukturu databáze vytvořené na základě výsledků korpusových rešerší a jejich srovnání s vybranými referenčními slovníky. Nechybí zde ani popis korpusu DeReKo, v němž autor prováděl analýzy, jakož i postup jednotlivých vyhledávání se speciálním důrazem na přednastavení vyhledávacích parametrů a užití regulárních znaků. V závěru metodologie autor popisuje postup porovnání výsledků korpusové analýzy s lexikografickými díly a stanovuje si způsob zpracování získaných údajů.

Při svém hledání se omezuje na jednoslovné tvary a vylučuje víceslovná spojení. Tento fakt je sice velmi diskutabilní a byl také předmětem obhajob předchozích verzí práce,

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

nicméně v této verzi autor dostatečně objasňuje důvody, které ho vedli k rozhodnutí vynechat víceslovné výrazy (jde především o komplikovanější způsoby zadávání víceslovných spojení do korpusu a tím i hrozící nespolehlivost výsledných kvantifikací).

V empirické části se autor postupně věnuje všem druhům variací zápisů galicizmů, které si vymezil v kap. 2 (zdvojené vokály, zdvojené konsonanty, akcenty, gemináty a zvláštní případy). Postupuje podle jednotlivých skupin, uvádí vždy příklady spadající do dané skupiny, kvantifikační tabulku a shrnující slovní popis zjištěných výsledků. Jedná se tedy o syntetické podání zpracovaných výsledků, které má ucelenější výpovědní hodnotu než analytické popisování jednotlivých posuzovaných slov.

Poslední kapitola (kap. 4.2) je věnovaná porovnání získaných výsledků s vybranými slovníky. Zde by bylo možné namítnout, že tato kapitola je poměrně strohá, a to jak rozsahem, tak obsahem, a nepřináší konkrétnější výsledky zkoumání, spíše odkazuje na přílohu II, kde jsou dílčí výsledky k nahlédnutí.

Na konci empirické části se autor vrací k již zmíněné myšlence, že čím frekventovanější slovo, tím větší pravděpodobnost, že bude jeho písemná forma poněmčena. Sám ovšem tuto hypotézu nepodporuje žádnými empirickými daty a relativizuje ji tím, že by bylo třeba rozsáhlejšího výzkumu. Tato část práce tedy vyznívá poněkud stroze, až nedokončeně a nemá velkou výpovědní hodnotu.

Závěr práce je spíše jejím shrnutím; tj. autor zde v několika málo odstavcích shrnuje obsah či záměr jednotlivých kapitol. Nejdůležitější závěry práce založené na zjištěných empirických datech zde ale chybí, a to přesto, že mu úprava v tomto duchu byla během korektur doporučena. Autor zde opět oživuje myšlenku, že čím častěji se slovo v němčině používá, tím větší je pravděpodobnost, že jeho zápis bude poněmčen. Tuto myšlenku ovšem nepodkládá žádnými empirickými daty. Proto výsledky práce zůstávají plytké a povrchní. Je to škoda, protože vlastní analýza musela být velmi časově náročná (jak ukazují zpracovaná data v přílohách) a zpracování výsledků v empirické části slibovalo konkrétnější a jasnější závěry.

Práce ještě obsahuje seznam použité sekundární literatury, internetových zdrojů a užitých korpusů, a také dvě obsáhlé přílohy v rozsahu 40 stran, které obsahují zpracované tabulky galicizmů se všemi zjištěnými empirickými daty.

Celkové uspořádání práce je systematické a logické a v porovnání s předchozími verzemi vyznívá mnohem lépe. Kapitoly na sebe navazují a volba zpracovaných témat je relevantní vzhledem k cíli práce. O tom svědčí i vzájemná provázanost jednotlivých kapitol. Autor pracuje se základní sekundární literaturou, ze které zpravidla správně cituje nebo na ni odkazuje. Text obohacuje řadou cenných doprovodných informací ve formě poznámek pod čarou a křížových odkazů, které činí celý text kompaktní. Celkové uspořádání textu tedy vyznívá lépe než v předchozích verzích.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

V práci lze nalézt i některé chyby a prohřešky gramatické (str. 19 *viele phonetischen Fehler*; str. 36 *Garantie des guten Gebrauch*), stylistické (s. 8 *Wie gesagt, es geht vor allem um eine systematische Vorstellung der Ergebnisse.*), syntaktické (str. 13...*während die Begriffe, die die „Lehnprägung“ betreffen, werden weiter nach Polenz interpretiert*), pravopisné (str. 48 *degemminierte Schreibung*) a také překlepy (str. 27 *Daraus folgt, dass wir die „Mengen“ suchen werde, die ...*; str. 48 *Die Tabelle 24 unterstütz das ...*; str. 50 *Susbt. místo Subst.*). Vedle nich lze nalézt i prohřešky typografické a layoutové (str. 21 tabulka začíná uprostřed stránky) i obsahové chyby (str. 28 odkazuje na pojednání o regulárních výrazech v kap. 3.3.4, ve skutečnosti se ale touto tematikou zabývá kap. 3.3.3; str. 52 *In dem methodologischen Teil der Arbeit wurde eine im Netz frei zugängliche Liste der Gallizismen bearbeitet.* – toto tvrzení je napsáno v závěru práce a neodpovídá realitě. Jedná se o příliš velkou myšlenkovou zkratku. V metodologické části jsou popsány kroky, které s vybranými galicismy byly provedeny v rámci analýz; nejedná se tedy o to, že by v metodologii byl zpracován soupis galicismů.)

Souhrnně lze ovšem konstatovat, že zjištěné chyby nejsou příliš časté a nebrání porozumění, ani nezhoršují orientaci čtenáře při čtení práce.

Otázky k obhajobě:

- 1) V úvodu práce zmiňujete, že některé galicizmy už jsou usazeny v němčině dlouhou, jiné kratší dobu. U těch prvních píšete, že *Wie später klar wird, die älteren haben heute keine spezifische Bedeutung*. Vysvětlíte prosím, jak jste to myslel. Co si lze představit pod *keine spezifische Bedeutung*?
- 2) Pro upřesnění bych se ráda zeptala na podmínku, kterou uvádíte na str. 28 *Nächste Pflichtinformation bei jedem Referenzwort ist seine absolute Frequenz im Korpus. Weiter schließen wir der Untersuchung diejenigen Textwörter aus, deren absolute Frequenz niedriger als 50 Treffer ist (fABS < 50)*. Tato podmínka platí pro výchozí tvar galicizmu nebo pro všechny jeho varianty v součtu?
- 3) V kap. 3.3.2 „Einstellung des Korpusmanagers“ píšete o využití operátoru *logisches ODER* (na příkladu slova *Appell*). Jak jste získal čistou kvantifikaci jednotlivých variant, když jste jednotlivé varianty hledal dohromady v rámci jednoho hledání?
- 4) Už u prvních popisovaných galicismů se změnou *ai – ä* uvádíte domněnku, že čím častěji se dané slovo v němčině užívá (jeho frekvenční výskyt je vysoký), tím více se u něj prosazuje jeho poněmčená forma (srov. str. 39 *Diese Analyse hat gezeigt, wie die absolute Häufigkeit mit der Schreibungszusammenhängen kann: Bei den häufig vorkommenden Wörtern wird die eingedeutschte Schreibung präferiert, bei den weniger frequentierten die ursprüngliche.*). Podobná úvaha zaznívá i na konci empirické části na str. 51 a v závěru práce na str. 52.

Dá se tento závěr paušalizovat i na ostatní výsledky, tj. zkoumané skupiny? Existuje nějaká frekvenční hranice (absolutní či relativní), při níž bychom mohli tvrdit, že dané slovo bude s větší pravděpodobností užíváno s poněmčeným pravopisem? Srov.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav germánských studií

např. případ *Sauce* – *Soße*, které má absolutní frekvenci také celkem vysokou, relativní vztah obou forem se ovšem nedostává do kladných hodnot a i přes celkově vysokou frekvenci dominuje původní francouzská forma *Sauce*. Nemohou být výsledky např. tohoto konkrétního galicizmu ovlivněné výskyty v kolokacích (tj. ustálených slovních spojení, např. *Soja Sauce*).

Pokud bychom ovšem chtěli tuto tendenci zkoumat, bylo by třeba u některých druhů změn nahlédnout do kompletních výsledkových tabulek, nejen na prvních deset abecedně řazených, jako např. *c/qu* – *k* (str. 42f.)

- 5) Proč jsou od kap. 4.1.3. „Geschriebene Akzente“ změněné vložené tabulky a v této a následujících kapitolách neobsahují vyjádření relace?
- 6) K výsledkům gemináty „ss“ popisovaným na str. 48 bych se ráda zeptala, proč tabulka neobsahuje také tvary adjektiva *professionell*, jehož výskyt v geminované i degeminované formě *ss/s* je v korpusu také doložen. Adjektivum bylo zjevně součástí analýz, jak dosvědčují výsledky v kapitole věnované sufixální geminátě –*ell* (str. 47). Proč tedy nebyla zohledněna/uvážena i možná gemináta –*ss*–?

Z výše uvedeného je patrné, že autor předkládá verzi práce značně pozměněnou od předchozích neobhájených verzí, změněnou k lepšímu. Z pozice vedoucí práce hodnotím především autorovu ochotu konzultovat jednotlivé části práce a provádět v nich úpravy (byť ne všechny byly vždy zohledněny). Z práce vyplývá, že autor vložil velké množství energie vlastnímu výzkumu, který se zrcadlí ve zpracovaných přílohách. Popis získaných výsledků v celé kapitole 4.1 je také cenný. Bohužel ovšem nebyl učiněn nejdůležitější krok – nedošlo k vytěžení celého potenciálu získaných výsledků a k formulaci celkových tendencí chování galicismů v němčině (resp. jejich pravopisu). Práce tedy poskytuje jen výsledky dílčí a nepřináší souhrnný manuál či návod pro čtenáře, jak s galicismy zacházet, což autor avizoval v úvodu své práce.

S přihlédnutím ke všemu výše popsánému **doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnocení „dobře (3)“**.

Mgr. Věra Hejhalová, Ph. D.
Praha, 7. 6. 2020